

afsluttende rapport:

Brumbasser Børn og Bedster

Støttet af:

Indledning

Der er ingen tvivl om at en væsentlig årsag til projektet var udgivelsen af bogen *"Humlen ved det hele"* af Dave Goulson, som på fantastisk vis fortæller om humlebiers biologi og om de problemer de har i et intensivt, dyrket landbrugsland. I Naturfredningsforeningens bestyrelse i Odder havde vi tidligere snakket om vilde bier, og da den ekstra inspiration faldt sammen med Velux Fondens oprettelse af en pulje til naturprojekter, hvor man aktiverer seniorer, var der ingen tvivl om at vi måtte i gang med et humlebi projekt.

Projektet blev døbt *"Brumbasser Børn og Bedster"* og udarbejdelsen af projektbeskrivelsen og indsendelse af ansøgningen blev lavet af Dorthe Birkmose, Jørgen Pedersen og Mogens Gissel Nielsen – alle medlemmer af DN bestyrelsen i Odder.

I forberedelserne havde vi fået tilsagn om samarbejde fra Økologiens Have, Odder Kommune og Odder Produktionsskole.

Projektet omfattede udsættelse af humlebiredekasser, og da disse skal være ude når humlebidronningerne vågner efter vintersøvnen, var opstartsperioden meget hektisk. Faktisk startede vi og humlebieerne de første aktiviteter inden vi havde fået skriftligt tilsagn om støtte.

Tyvstart på Projektet

På grund af påskeferie på Odder Produktionsskole blev det nødvendigt at tyvstarte projektet inden den officielle start d. 2. april 2016.

Eleverne på Odder Produktionsskole havde arbejdet ihærdigt med at fremstille samlesæt til de humlebiredekasser, som skulle udsættes i haver. Derfor blev der inviteret til tyvstart på projektet d. 17. marts på Odder Produktionsskole, hvor deltagerne i projektet selv skulle samle redekasserne. Der mødte mange op og børn, bedster og andre havde en rigtig god dag og der blev samlet mere end 40 kasser. Produktionsskolen havde sørget for saftevand og honningkager og eleverne på træværkstedet var meget hjælpsomme og tålmodige i arbejdet med os med at samle kasserne.

Som det fremgår af billederne blev der udvist stor koncentration under arbejdet. Borgmesteren fik også samlet en kasse.

Arrangementet blev omtalt i adskillige aviser.

Officiel start i Økologiens Have 2. april

Det festlige startarrangement blev åbnet af Odders borgmester Uffe Jensen, som udtrykte stor glæde over det gode projekt og samarbejdet mellem kommunen, Odder Produktionsskole, Økologiens Have og Danmarks Naturfredningsforening. Borgmesteren lagde vægt på vigtigheden af at bevare naturen og give plads til mangfoldigheden af dyr og planter.

Spillemandene – Søren og Flemming Alleslev sørgede for musik til fællessangene ”Sur, sur ,sur lille bi omkring” og ”Se det sommer af sol over engen”. Når der ikke var oplæg, spillede de dejlig musik og sørgede for en rigtig god stemning i drivhuset.

Thomas Neumann fra DN’s hovedafdeling fortalte om Veluxfonden og så fik han liv i forsamlingen ved at få alle til at danse ”bidans”. Mogens Gissel Nielsen fra DN i Odder fortalte om baggrunden og planerne for projekt ”Brumbasser, Børn og Bedster”. De involverede fra DN’s bestyrelse i Odder og Økologiens Have blev præsenteret

Maria Gram fra foreningen Vilde Bier i Danmark fortalte grundigt om humlebiernes biologi, og demonstrerede hvordan humlebikasserne skulle indrettes med mos, kapok og muserede m.v.. Herefter gik alle deltagerne i gang med at indrette humlebikasser, så de var klar til at blive sat ud i det fri.

Alle børn fik udleveret en badge, som gav dem gratis adgang til Økologiens Have og de måtte gerne medtage en voksen gratis. De fik også udleveret brochurer "Et Hjem til havens humlebier" og "Lidt om vilde bier i Danmark" samt en pose blomsterfrø fra bivenlige planter til at så i deres haver. Poserne var designet og trykt på Odder Produktionskole, som også havde hjulpet med at fylde de mange poser.

Humlebikoloni i Økologiens have

I Væksthuset i Økologiens have fik vi installeret en fuldvoksen humlebikoloni af arten Mørk Jordhumle. Kolonien var i en klar plastickasse og via en slange gennem et hul i væggen kunne humlebieerne frit flyve ud og ind. Kolonien var anbragt i børnehøjde, så alle kunne iagttage livet inde i en humlebikoloni og biernes ture ud og ind af hullet.

Kolonien var en donation fra Steen Borregaard, BioPlant.

Onsdags fortællinger

Yoko Dupont var den første onsdagsfortæller, og hun fortalte meget engageret om humlebier og deres meget ejendommelige levevis og også om de vanskelige levevilkår de har i det moderne kulturlandskab. Yoko arbejder professionelt med humlebier som forsker på Aarhus Universitet, og er meget interesseret i vores projekt.

Merete Johansen stod for et arrangement i Økologiens Have hvor vi lavede boliger til de enlige bier.

Mogens Gissel Nielsen fortalte om andre sociale insekter og hvad det vil sige at være social insekt. Der blev også fortalt om de forskelle og ligheder, der er mellem humlebier og termitter, myrer, hvepse og honningbier.

En insekt safari, hvor vi skulle fange og se på insekter og andet småkryb i Økologiens Have, druknede i regn, men heldigvis havde vi indsamlet nogle dyr tidligere, som vi i tørvejr kunne se på og snakke om.

Jørgen Pedersen fortalte om honningbiernes fantastiske biologi og demonstrerede et bistade med levende bier, så vi på nært hold kunne se hvorledes bierne kravlede rundt på tavlerne. Det var en stor og for nogle en næsten grænseoverskridende oplevelse at have så mange levende bier så tæt på.

Den sidste fortælling var om myrernes fascinerende levevis og hvordan de kan bruges til biologisk bekæmpelse af skadedyr, hvor Mogens fortalte om de mange lighedspunkter, der er mellem myrer og mennesker. Deltagerne fik mulighed for at smage de lækre orangemyrer, som bl.a. serveres på NOMA - der var enkelte der afstod fra at spise levende myrer.

Orettelse af facebook-gruppe

Tidligt i projektforløbet oprettede vi Facebookgruppen "Brumbasser, Børn og Bedster" (<https://www.facebook.com/groups/396483683809009/>). Her blev alle begivenheder slået op og vi fortalte om humlebierne og slog fotos op igennem sæsonen. Deltagerne i projektet kunne også dele deres fotos og deres oplevelser med projektet. Herunder ses eksempel på opslag: I dag skinner solen og det summer af bier, som har travlt med at hente nektar og pollen i forårsblomsterne. Både humlebier og honningbier summer, men man kan altid høre, når det er en humlebi, for den summer højere end honningbien. Kigger I godt efter, kan I se, at der nu er flere forskellige arter af humlebier fremme. Humlebierne kan godt flyve i koldt og overskyet vejr, og kan ses både tidlig morgen og sen aften, men man ser langt flere, når solen skinner. Honningbierne bliver i bistaderne og spiser af deres honninglager, når det er koldt, så når det bliver solskin, får de rigtig travlt!

Hvis jeres humlebikasser endnu ikke er stillet ud i haven, kan I stadig nå det. Det er også fint at så blomster til bierne nu.

Tilsåning af bivenlige planter langs den nye omfartsvej ved Odder.

Som en vigtig del af projektet havde vi planlagt og aftalt med Odder Kommune, at vi skulle levere frø fra bivenlige planter. Så ville Vej og Park tilså nogle strækninger af den nye Grobshulevej, som vi på forhånd havde udpeget som velegnet.

Desværre gik det ikke som planlagt. Det hold af kræftramte personer, som skulle udføre såningen blev forhindret. Vej og Park fik derefter et firma til at så alle frøene og på en lidt anden strækning, end vi havde foreslået. Noget sent fik vi at vide, hvad der var sket, og selv ved besøget i august fandt vi meget få, meget små planter. Hvorfor planterne ikke voksede, så de kunne ses fra vejen, er uvist, - i andre kommuner var man ikke i tvivl de steder, hvor der var sået blomsterplanter. Der var også frø fra flerårige planter i frøblanding, så måske kommer der blomster næste år.

Etablering af bede med bivenlige planter i Økologiens have

I Økologiens Have opstillede vi 10 flotte sekskantede trærammer, hvor vi såede og plantede 10 forskellige særlig bivenlige planter. Bedene blev passet og plejet hele sommeren og blomsterne blev flittigt besøgt af havens bier og humlebier.

Fotokonkurrence

Der kom ikke overvældende mange billeder til fotokonkurrencen, men til gengæld er vinderfotoet meget flot. Humlebien er en mørk jordhumle, som har bidt hul i en akeleje-blomst for lettere at suge nektar fra de dybe nektarholdige sporer

Billedet er taget af Susse Helsing Nielsen. Præmien var Dave Goulsons bog "Humlen ved det hele"

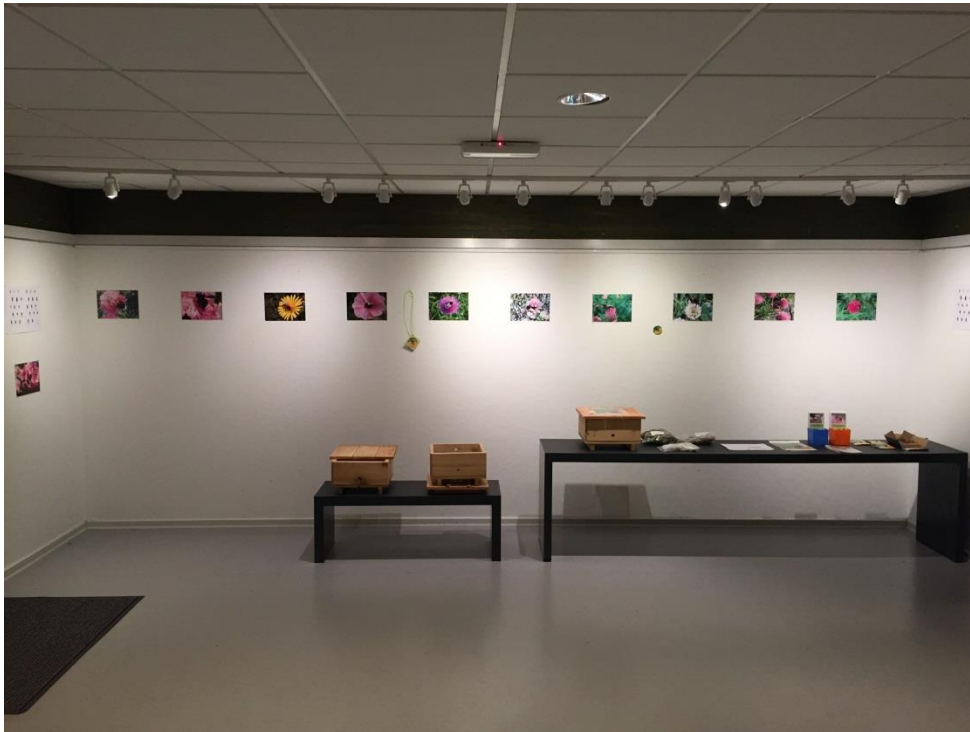
Uden for konkurrencen havde vores flittige Humlebiguide Merete Johannsen taget et meget fint billede af en humlebi dybt nede i en slangehoved-blomst.

Udstilling på Odder Bibliotek

I juni havde vi en udstilling på Odder Bibliotek, hvor vi fortalte om projektet. Vi udstillede en humlebikasse og viste hvordan den skulle indrettes med redemateriale. På væggene ophængte vi en del billeder af forskellige humlebier.

Afslutnings arrangement i Økologiens Have

Projekt afslutningen samlede 110 deltagere i Væksthuset i Økologiens Have. Der blev fortalt kort om projektets forløb og givet nogle informationer om spørgeskemaer vedrørende humlebikasserne.

”Radio Bille” opførte *Insektudsigten*. Forestillingen var en kæmpe succes og børnene sad på gulvet med store øjne, når de ikke dansede rundt og sang med.

Forestillingen var sponsoreret af Odder Kommune, og det var et flot punktum, som vi var meget taknemmelige over.

Afsluttende bemærkninger

Projektet Brumbasser Børn og Bedster har været en stor succes og overordnet har vi opnået, hvad vi ville. Budskabet om humlebier og de forringede levevilkår i kulturlandskabet er formidlet grundigt gennem den meget store pressedækning, der har været om projektet. Projektets Facebook gruppe og DN Odders hjemmeside/ facebook har også været vigtig for formidlingen af informationer om projektets aktiviteter.

Fremstillingen af redekasser til humlebiene og den følgende klargøring og udsætning har aktiveret mange børn og bedster. Denne del af projektet gav deltagerene et praktisk kendskab til en del af humlebiernes biologi og sammen med de andre aktiviteter er vi sikker på, at mange har fået et væsentlig forøget kendskab og interesse for naturen. Antallet af kasser der var beboet af humlebier var ret ringe i år, men til gengæld var såning af de bivenlige planter en stor succes, og en del har erkendt, at man godt kan gøre noget godt for bier og samtidig få noget flot at se på.

Samarbejdet med træværkstedet og det grafiske værksted på Odder Produktionskole og Økologiens Have har fungeret meget fint, og alle partner har udtrykt tilfredshed med projektet.

På grund af humlebidronningernes opvågning fra vintersøvnen var det nødvendigt at humlebikasserne blev sat ud senest i begyndelsen af april. For at Træværkstedet kunne nå at lave samlesættene inden Påskeferien, var det nødvendigt at starte den del af projektet inden vi havde fået bevillingen fra Velux Fonden. Humlebikasserne blev lidt dyrere end projekteret og da vi havde forstået, at prisen på kasserne var uden moms, overskred udgifterne til kasserne det budgetterede en del. Da bevillinger fra Velux Fonden tillige var markant lavere end ansøgt, kom den resterende del af Projektet til at køre på et yderst stramt budget, hvilket bevirkede af tidsforbruget til de praktiske arbejdsopgaver og kørsel blev forholdsmæssigt stort, og kunne have været bedre anvendt til formidling.

Vi vil takke alle de involverede for deres indsats i projektet "Brumbasser Børn og Bedster".

Økologiens Have for at stille have og drivhus til rådighed for projektet

Merete Johannsen, vores humlebiguide og tovholder i Økologiens Have

Odder Produktionsskole for fremstillingen af humlebikasser og fremstilling af plakater og foldere, frøposer mv,

Steen Borregaard, BioPlant for donering af humlebikoloni

DN Odder's bestyrelse for fotos og deres medvirken i projektet

Odder Kommune for deres donation som gjorde det muligt at invitere teatergruppen Radio Bille med forestillingen "Insektudsigten"

DN's hovedafdeling/ Thomas Neumann som aktivt har deltaget i projektet

Sidst men ikke mindst Velux Fonden, som gennem programmet **Grønt Guld- aktiv i naturen** sponsorerede vores projekt

På vegne af ansøgergruppen

Dorthe Birkmose

Mogens Gissel Nielsen

Jørgen Pedersen